

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

LETO XIX, 11

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

November 1972

K sami človeški osebi spada, da se do prave in popolne človečnosti povzpne samo po kulturi, to je z gojitvijo in razvijanjem naravnih dobrin in vrednot. Kjer koli gre torej za človeško življenje, povsod tam se narava in kultura kar najtesneje med seboj povezujeta.

Z izrazom „kultura“ v splošnem pomenu označujemo vse tisto, s čimer se človek spopolnjuje (perpolit) in razvija mnogovrstne duševne in telesne sposobnosti; skuša s svojim spoznanjem in delom ves svet podvreči svoji oblasti; napravljaja socialno življenje tako v družini kakor tudi v celotni družbi z napredkom nravi in ustanov bolj človeško (humaniorum); končno spada h kulturi tisto, s čimer človek v teku časov izraža, posreduje drugim in ohranja v svojih delih velika duhovna izkustva in napore, da tako služijo napredku mnogih, da, v blagoslov vsega človeškega rodu.

Iz tega sledi, da ima človeška kultura na sebi nujno zgodovinski in socialni vidik in da si izraz „kultura“ pogosto privzema sociološki, pa tudi etnološki pomen. V tem pomenu pogosto govorimo o množstvu (pluralitas) kultur. Iz različnega načina uporabljanja reči, opravljanja dela in izražanja (sese exprimendi), izvrševanja vernosti in oblikovanja nravi, določanja zakonov in pravnih ustanov, pospeševanja znanosti in tehnike (artes) ter iz gojitve lepote nastanejo različne skupne življenjske razmere in različne oblike razvrščanja življenjskih vrednot. Tako se iz izročila uredb in navad izoblikuje vsaki človeški skupnosti lastna dediščina. Tako tudi nastane določeno zgodovinsko okolje, v katerem je postavljen vsak človek...

Vedno večje je število mož in žena vseh slojev in narodov, ki se zavedajo, da so ustvarjalci in oblikovalci kulture svojega občestva. Po vsem svetu bolj in bolj raste čut za samostojnost in hkrati za odgovornost... Tako smo priče porajanja novega humanizma, v katerem človeka opredeljujemo predvsem po njegovi odgovornosti nasproti bratom in nasproti zgodovini.

2. vatikanum

„veselje in upanje“

bara remec razstavlja - naš ta veseli dan

Z A SKLEP devetnajste sezone svoje dejavnosti doživlja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu velik praznik: razstavo najnovejših stvaritev akad. slikarke BARE REMEC, redne članice likovnega odseka naše ustanove od njenih početnih dni. Prav zares je ta praznik veselja dan ne samo za rojake v Buenos Airesu, marveč za vse člane in prijatelje Slovenske kulturne akcije po vseh kontinentih, da, tudi za mnogotere ljubitelje slovenske likovne umetniške izraznosti v matični Sloveniji, ki so jim bile razstave Barinih podob pred drugo vojno v Ljubljani vselej v sproščeno doživljajo slovenske umetniške tvornosti, pa ne manj za premnoge rojake, ki se v svojih prebivalnicah ponašajo z Barinimi olji in grafiko.

BARA REMEC razstavlja v Kulturni akciji po daljšem razdobju. Še so nam v svežem spominu njene grafike na razstavi Slovenske zdomske grafike pred šestnajstim leti; še nas bogati barviti odmev na njena olja na poznejših skupinskih razstavah; pa še vse bolj tudi na samostojnih, ki jih je bila v teh letih večkrat pripravila lepote žejnim očem kozmopolitskega Buenos Airesa prav v osredju razstavišč argentinske prestolnice, ali pa odmaknjene na še docela indijanskem argentinskem severu.

Naša umetnica je uveljavila svoje ime v svetu argentinskih likovnikov. Moderna galerija v New Yorku jo je sprejela med svoje člane in razstavlja njene podobe. Odkrivanje pristnega predkolumbovskega sveta avtentičnih Američanov - Indijanov argentinskega severa in juga je plod njene umetniške ihte za pristnost in zaživljanje v svet, ki jo okroža: evropski čopič je - to so zapisali argentinski kritiki že pred leti - v Barinih rokah znal globlje prodreti v dušo in srce pravega indijanskega Američana, mnogo bolj, kot je pa to storil domovinsko uzakonjeni čopič argentinskega slikarja, po katerem se še vedno točijo vsaj drobne kaplje krvi davnih konkvistadorjev. Veliko priznanje, na katerega bi morali biti zdovski Slovenci iz srca ponosni; pa hkrati veseli in radostni, da tiho, neopazno sredi med nami živi - velika in resnična umetnica, ki slovenstvo v svetu predstavlja z najbolj neminljivo in z najbolj v duha stremečo tvornostjo: z umetnostjo. Tisto bore malo velikega, kar smo zdomeci rešili čez ljubeljski ogenj ob kataklizmi petinštiridesetega leta, so predvsem in čez vse drugo - naši umetniki: ni jih veliko; dva, trije, morda še kdo - FRANCE GORŠE in BARA REMEC sta na prvem mestu. Dva umetnika, ki velikemu svetu pričata o kulturni zrelosti in umetniški pojavnosti številčno majhnega, a umetniško visoko zavestnega evropskega naroda. Vse drugo šteje malo ali nič. Kar šteje - je duh. Prav zanesljivo nismo zdomeci po skoraj treh desetletjih tako poslavlili slovenskega imena, kot smo ga s svojimi likovniki v velikem svetu: na severu Gorše, na jugu Bara Remec. Dvoje imen, ki ju svet danes pozna in prizna: po njunih imenih pa pozna, prizna, ali, če drugo ne: vsaj statistično registrira - slovensko zdomstvo po drugi vojni. Po knjigah, pesmi, teatru, kaj še vsem duhovnem in umetniško ustvarjalnem smo se zdomeci nekako zaprli v svoje prosvetne domove, na svoja domača dvorišča in igrišča sredi tujstva, s katerim se - ne nočemo! - marveč preprosto: ne moremo stopiti. Zdomeci, ki smo se privlekli čez Ljubelj - ne. Razumljivo. Čez kri ne, moreš. In kri ni voda. Kdo naj bere slovensko, če ne Slovenci? Pa gleda slovensko igro, če ne Slovenci? Pa poslušaj slovenskega govornika, naj še tako učeno govori, če ne Slovenci?

GOVORICA dleta in čopiča pa je razumljiva vsem narodom, vsem kontinentom, vsem časom. S to govorico govorita o slovenskem zdomecu v velikem svetu Bara Remec in France Gorše; tudi France Ahčin; tudi Božidar Kramolc; tudi Milan Volovšek (govorim o zdomecih, ne o zamejcih, pa tudi ne o tistih vrednih in plodnih slovenskih likovnikih, ki jih je življenja pot v teh in drugih letih zanesla na tuje kot potnike, kot Kurente in Dionize...).

Prav zato je razstava, ki nam jo je podarila Bara Remec za sklep letošnje slovenske kulturne sezone v Buenos Airesu, resničen praznik za vse, ki po slovensko mislimo in čutimo. Praznik našega človečanskega ponosa. Praznik našega slovenskega duha. Praznik, ne manjši, kot je bil praznik krstne predstave slovenskega tržaškega avtorja na začetku avgusta v Buenos Airesu. Tudi ne manjši, kot je praznik - ali bi vsaj moral biti - izid nove slovenske pesniške zbirke, novele, romana, sredi ameriške džungle in - zakaj ne! - sredi slovenskega ameriškega potrošništva, ki mu vse bolj nemí posluš za ubrano, vse bolj peša vid za lepo, vse bolj zastaja srce za resnico.

ZA KULTURNO AKCIJO pa je Barina razstava iskreno zadoščenje. Ji je v iskren ponos. Ji je v zatrdilo še zmerajšnje živosti. Ji je veselo in plodno upanje za naprej - ker verjamemo, ker živimo, ker ustvarjamo iz te vere: dokler bo ustvarjal slovenski

umetnik - zdomec, bo živ slovenski duh po svetovnih kontinentih. Ko bo odložil čopič, dleto, pero, ko mu bosta omele beseda in gib - bo slovenski duh v velikem svetu zašel: zdomstva agonija; zdomstva smrtna noč.

NI odveč, če ob tej umetniški razstavi Kulturna akcija svoji dragi in ljubi umetnici BARI REMEC izpriča sredi slovenske skromnosti, ki je oblačilo in nakit slovenskega ustvarjalca v zdomstvu, svojo hvaležnost in ji da priznanje za vse njeno nesebično, s toliko žrtvijo povezano in zavezano ustvarjalno delo in prizadevanje za živost naše ustanove, za njen razcvet, za njeno plodnost, za njeno profesionalno in umetniško rast. Bara je s Kulturno akcijo od njenega rojstnega dne: naši umetniški šoli - ne poznamo nobene druge zdomske skupine (pa so številčno močnejše in gmotno mogočnejše od slovenske!), ki bi si bila v teh časih privoščila razkošje lastne umetniške šole - je bila Bara tistih nekaj let, ki so dala prvo slovensko mlajšo zdomsko likovno generacijo na ameriškem indijanskem jugu (Vombergar, Papež, Bukovec, Žirovnikova, Karbova, Makel, Kržišnik, pa še kdo...) duša in srce: dala ji je sebe vso - za nagrado je prejela zadoščenje, da ima slovensko zdomstvo v Argentini tudi nekaj mlajših likovnikov, ki bi jih brez Barine prizadevnosti in umetniške sile, pa brez požrtvovalnega sodela njenih pomočnikov (Marolt, Ahčin, Volovšek) ne bilo.

MNOGO je bilo nerazumevanja, dostikrat tudi odkrit ali prikrit posmeh v obeh slovenskega zdomskega potrošnika, včasih celo zapisan osebnjaški izpad negodnega umetniškega analfabeta, če si omenil Baro, kaj šele z očmi bežno obstal na njeni podobi, grafiki, knjižnem listu... No, zdaj se godi, kar se pač vedno godi velikim duhovom in velikim ustvarjalcem: čedalje več Barinih olj in grafik je v slovenskih družinskih prebivalnicah. Mnoštvo knjižnih oprem in slovenskih tiskov v zdomstvu, pa najbolj kvalitetne publikacije Slovenske kulturne akcije so v opremi in ilustraciji produkt Barinega umetniškega duha in njene zanesljive umetniške roke. Da, tudi Slovenska hiša v Buenos Airesu brž ob vhodu nosi pečat njene ustvarjalne moči.

To so dejstva. Vsakršni drugačni pomenki in domenki so večje večernice, ki bolj sodijo h kozarcu cvička, kot pa med lepote in svežega ustvarjalnega duha žejne zdomce, ki nas je, kljub potrošništvu, še zmeraj nekaj.

BARI za njeno prisotnost med nami - hvala!

Za njeno umetnost - naš ponos!

Za njeno pričevanje slovenske visoke kulture po svetovnih galerijah in razstaviščih pa - čast!

Z BARINO RAZSTAVO živi te dni Slovenska kulturna akcija zares svoj: TA VESELI DAN!

NIKOLAJ JELOČNIK

editorial

cien años de martin fierro

sto let martina fierro

VELIKI in ugledni buenosaireški dnevnik "LA NACION" je v svoji revialni nedeljski prilogi "Revista La Nación" v nedeljo 5. novembra 1972 objavil dve strani razpravljanja o prevodih slavitega argentinskega gavčovskega poema pesnika JOSE HERNANDEZA "MARTIN FIERRO"; letos je bilo ob stoletnici prvega natisa prvega dela tega poema uradno razglašeno v Argentini Hernándezovo leto. Za slovensko kulturo prisotnost v svetu, posebej v Argentini, je pomembno, da pisec članka, ki ga je zadeto naslovil "Babel in Martin Fierro", posebej omenja tudi slovenski prevod Martina Fierro v prepesnjenju dr. TINETA DEBELJAKA. Revija ob drugem objavlja tudi Debeljakovo fotografijo, pa dvakrat posnetek dveh različnih strani slovenske luksuzne izdaje. V naslednjem ponatiskujemo glavne odstavke omenjenega članka v slovenskem prevodu, pa tudi v španskem izvorniku kot obilglatni mesečni uvodnik po argentinskem tiskovnem zakonu. Pravi pisec:

SE HA DICHO y se sigue diciendo, que el poema de Hernández ilumina de diversas maneras la realidad argentina del siglo pasado y que, a la vez, descubre algunas constantes del carácter de los argentinos.

Este año ha sido designado "Año Hernandiano", recordando la publicación, en 1872, de la primera parte del poema "El Gaucho Martín Fierro". Y este año, un siglo después de aquella primera edición, el trabajo de Hernández sigue descubriéndonos no sólo el alma de los argentinos sino también la de muchos otros hombres, de muchas otras nacionalidades más o menos lejanas y extrañas para nosotros.

Nos hemos propuesto informar acerca de las traducciones que del Martín Fierro se han hecho en estos cien años, o por lo menos acerca de algunas de ellas.

Es curioso el destino que nos hace encontrarnos con nuestra nacionalidad al enfrentarnos con un griego o un armenio, con un esloveno o con un rumano. O no tan curioso, porque ¿no es acaso natural que muchas cosas sean vistas por los ojos nuevos, por los que se asombran ante lo que para nosotros ya es pura cotidianeidad?

Y es así, en este comercio de idiomas y pueblos, como el Martín Fierro realiza un destino nuevo: el de la universalidad, perfeccionando el que recorrió durante cien años, el de la argentinidad. Porque en los hombres que lo han traducido trabaja aún Hernández, charlando con otras naciones y en otras lenguas para establecer nuevas amistades y nuevos entendimientos.

Aparte de los idiomas más corrientes, el poema de Hernández ha sido traducido al hebreo, al japonés, al griego, al ruso, al árabe, al armenio, al esloveno, al checo, al húngaro, al guaraní, al lituano, al catalán, al rumano y al esperanto.

Recorriendo a continuación la trayectoria y el trabajo literario de cada uno de los principales traductores de "Martín Fierro", el articulista pone como broche final de su interesante y elogiosa crónica las siguientes frases sobre el traductor esloveno y su traducción:

UN HOMENAJE, esta vez colectivo, es la magnífica edición de Martín Fierro en esloveno. Diagramada por un esloveno, con grabados de una escultora eslovena, viñetas a pluma, encuadernación

REKLO se je in se še govori, da Hernándezov poem v različju odtenkov osvetljuje stvarnost prejšnjega stoletja, hkrati pa razkriva nekatere svoje poteze argentinskega značaja.

Letos so razglasili Hernándezovo leto, v spomin na izid 1872. leta prvega dela poema "Gavčo Martín Fierro". In prav letos, sto let po tisti prvi izdaji, nam Hernándezova stvaritev še vedno razkriva ne le duševnost Argentinec, marveč tudi duševnost mnogih drugih, udov mnogih drugih daljnih, za nas tako tujih narodov.

S tem pisanjem želimo seznaniti bralca s prevodi, ki jih je Martín Fierro v teh sto letih doživel, vsaj z nekaterimi od njih...

Zares čudno, kadar se razkrivanja naše narodnoskosti loti kak Grk ali Armenec, Slovenec ali Romun. Pa vendar ne preveč čudno: mar ni docela naravno, da mnoge nove oči, včasih do osuplosti zastmljene odkrijejo na nas mnogokaj, kar je nam docela vsakdanjost?

Tako se je pač namerilo na tem tržišču narodov in jezikov, da je Martinu Fierro odmerjena nova usoda: usoda univerzalnosti, nekakšno požlahtnjenje te, ki jo je bil prehodil zadnjih sto let - argentinstva. Kajti v možeh, ki so se lotili prevajanja, Hernández še vedno pojema kramlja zdaj po njih z drugimi ljudstvi in v drugih govorih, ustvarja novo prijateljstva in nova razumeanja.

Hernándezov poem je danes preveden, da ne omenjamo najvažnejših svetovnih jezikov - v hebrejščino, japonščino, grščino, ruščino, arabščino, armenščino, slovenščino, češčino, v madžarščino, v guaraní, v litvanščino, katalonščino, v romunščino in v esperanto.

Ko navaja nekatere glavne prevajalce Martina Fierro in njihovo literarno dejavnost, postavi pisec za sklep svojega članka kot svojski prikras razmišljanje o slovenskem prepesnjenju in njegovem prevajalcu:

PRAVA POČASTITEV, tokrat vsenarodna, pa je presijajna izdaja "Martina Fierro" v slovenščini. Izdajo je zamislil Slovenec, požlahtnjena pa je s posnetki keramičnih likov, dela slovenske kiparke,

de tipo japonés (con hojas doble:) y financiada por miembros de la colectividad eslovana en la Argentina. El traductor es el profesor doctor TINE DEBELJAK, historiador de las lenguas eslavas, miembro de academias y grupos literarios europeos, periodista y profesor universitario. El doctor Debeljak, nacido en Skofja Loka, ciudad de Eslovenia que en 1973 cumple el milenario de su fundación, ha traducido a su idioma natal las más importantes obras universales y trabaja actualmente en la Divina Comedia, de la que ya editó la traducción del Paraíso. Traductor de Darío y de Gálvez, a quien conoció y admira, el doctor Debeljak estima que el Martín Fierro es la obra fundamental para conocer el carácter argentino. Para él su trabajo es el aporte al homenaje colectivo de los eslovenos residentes en nuestro país.

De modo laborioso estos hombres, y muchos otros que no nombramos, han contemplado el poema de Hernández, lo han continuado. Lo han hecho medio de comprensión entre naciones, de expresión de agradecimientos colectivos, de nacionalización y universalidad a un tiempo. Y por último, iluminan para nosotros los argentinos algunos caracteres de nuestra comunidad que quizás no hemos valorado suficientemente y que es preciso conservar.

P. S.: Hay en el artículo, en cuanto a la traducción eslovana de Martín Fierro algunas inexactitudes. Por ejemplo: los grabados de terracota no son obra de una escultora eslovana sino de un escultor eslovano (France Ahčin); la edición eslovana no ha sido financiada por miembros de la colectividad eslovana en la Argentina, sino por un solo miembro de la colectividad. En cuanto a la traducción de La Divina Comedia, el Dr. Debeljak no ha hecho publicar El Paraíso, sino El Infierno. (Nota de redacción)

kulturni večeri

ki bodo

akad. slikarka bara remec

razstavlja najnovejša olja:

argentinski sever in jug

(13. kulturni večer, v soboto, 2. decembra 1972)

SKLEPNI 13. kulturni večer letošnje sezone kulturni večerov naše ustanove v Buenos Airesu je pravzaprav krona vsega našega letošnjega kulturnega prizadevanja in dejavnosti. Hkrati pa predstavlja enega največjih in najkvalitetnejših kulturnih in umetniških dogodkov letošnje zdomske sezone v Argentini: umetniška razstava najnovejših olj akad. slikarke BARE REMEC, redne članice likovnega odseka Slovenske kulturne akcije, pred leti profesorice na umetniški šoli naše ustanove. Svečani začetek pomembne razstave bo v soboto, 2. decembra 1972 ob osmih zvečer v gornji dvorani Slovenske hiše. Slikarka nam bo pokazala 25 najnovejših svojih olj iz zadnjih let, ki jih je naslikala med argentinskimi Indijanci na severu v Tilcari in na jugu v Bariločah. Razstavo je slikarka nazvala **Argentinski sever in jug**. Slike so plod obiskov, ki jih je umetnica napravila v omenjenih krajih. Zraven pokrajinskih motivov so tudi kompozicije iz življenja Indijancev. Z juga je večina njenih najnovejših motivov: krajina, portreti, zatišja, ljudje, ornament. Pestrost in bogatija dolin, ravnice in hribov v bližini Andov.

Razstavo bo odprl predsednik dr. Tine Debeljak. Uvodno besedo o slikarki in njeni umetnosti pa bo govoril njen nekdanji gojencec na slikarski akademiji Kulturne akcije pesnik in esejist, pa tudi slikar France Papež. Posebnost večera pa bo razgovor, ki ga bo s slikarko imel podpredsednik Kulturne akcije arh. Marjan Eiletz z vprašanji o njenem delu, spoznavah, o njenem gledanju na slovensko zdom-

kulturni večeri

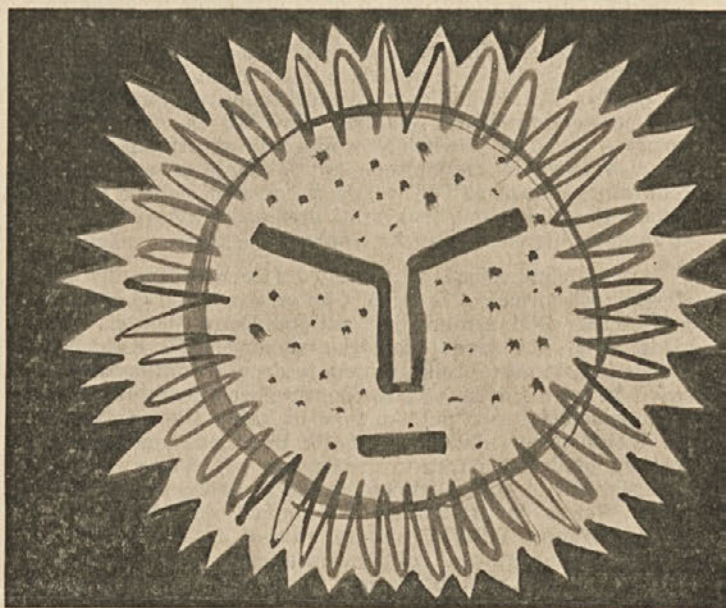
ki so bili

O JEDRNI ELEKTRARNI V ATUCHI pri Buenos Airesu je v soboto, 21. oktobra 1972 na letošnjem 10. kulturnem večeru Kulturne akcije v Buenos Airesu predaval inženir Martin Povše, eden od slovenskih tehnikov mlajše, v Argentini izsolane in diplomirane generacije. Naš mladi rojak je specialist pri podjetju Siemens za gradnje električnih central na jedrno kurivo (Siemens gradi prvo jedrno elektrarno v Argentini). Predavatelja je predstavil predsednik dr. Tine Debeljak.

obogačena z vinjetami in vezana po japonski navadi (z dvojnimi listi); njen natisk in izid pa so omogočili udje slovenske skupnosti v Argentini. Prevajalec je doktor Tine Debeljak, zgodovinar slovanskih jezikov, član evropskih akademij in literarnih združenj, časnikar in univerzitetni profesor. Doktor Debeljak se je rodil v slovenskem mestu Škofja Loka, ki bo 1973 praznovalo tisoč let ustanovitve; v svoj materni jezik je prevedel najvažnejša dela svetovne književnosti; trenutno se ukvarja s prevajanjem Božanske komedije, katere Paradiž je v prevodu že izdal. Prevajalec Darja in Gálveza, katerega je osebno poznal in ga visoko ceni, meni dr. Debeljak, da je „Martín Fierro“ osnovna knjižna stvaritev za spoznanje argentinskega značaja. Zanj je ta prevod počastitev slovenske skupnosti naše Argentine.

S prizadevno vneto so ti možje, pa še mnogi drugi, ki jih nismo omenili, dopolnili Hernándezovo pesnitev, več: nadaljujejo jo. Spremenili so jo v govorico sporazumja med narodi, v izraz skupinskih zahvalnosti, v ponarodnotenje in posvetovljenje svojega časa. Slednjič pa: osvetlili so nam Argentincem prenekatero značajne poteze našega življa, ki jih dozdaj nismo kdovekako cenili, pa jih velja očuvati.

P. S.: Člankar je, prav gotovo v dobri veri, zagrešil nekatere netočnosti, ki jih popravljamo: keramika likov iz Martina Fierro, ki so fotografirani v slovenski izdaji, je delo slovenskega kiparja (France Ahčin); slovenske izdaje denarno niso omogočili udje slovenske skupnosti v Argentini, ampak en sam rojak - meceni; dr. Debeljak ni v prevodu izdal Dantejevega Paradiža, marveč prvi del njegove Božanske komedije: Pekel.

BARA REMEC, Naslovna srtan kataloga za razstavo 1972 (tuš)

sko likovno dejavnost, posebej o njenem doživljanju indijske folklornosti, pa o problematiki likovne umetnosti sploh.

Razstava bo odprta ves teden do nedelje 10. decembra, vsak večer od 20. do 22., ko bo umetnica tudi sama prisotna za razgovor z občinstvom in morebitnimi kupci. Sklep pa bo v nedeljo 10. decembra opoldne.

Inženir Povše je v svojih izvajanjih pokazal najprej zunanjšino elektrarne v gradnji, ki gre h koncu, nato pa podal teoretično razlago pridobivanja električne pogonske sile iz urana. V kratkem povzetku je razpravljal o temle:

Naš čas je človeštvu prinesel relativno najvišjo tvorno blaginjo in visoko življenjsko raven, kar je posledica silovitega razvoja tehnike. A vsa ta zemlja blaginja se opira predvsem na en vir: kurivo. Ker je moderni svet v nevarnosti, (konec na 5. strani spodaj)

heinrich böll

letašnji nobelov nagrajaneec za književnost

PRED kakimi štirimi leti je v založbi Kiepenheuer und Witsch (Berlin-Köln) izšla knjiga prispevkov, zbranih za petdesetletnico enega najbolj uglednih nemških povojnih pisateljev, HEINRICHA BÖLLA. Zbirko In Sachen Böll je uredil kritik Marcel Reich-Ranicki, uvod ji je napisal Adorno, med sodelavci pa so se na 350 straneh poklonili pisatelju znani predstavniki nemškega in evropsko kulturno literarnega sveta in morda je med vsemi izrazil najbolj naklonjeno mnenje o Böllu prav pokojni Georg Lukacs, oče marksistične kritike: zanj je bil Böllov roman „Biljard ob poldesetih“ simboličen strel proti staremu in novemu nacizmu, delo, ki ima vrednost odločnega in neustrašenega političnega eksorcizma.

HEINRICH BÖLL, ki ga včasih primerjajo Ernstu Hemingwayu in celo Franzu Kafki in čigar mojstrstvo je najprej vidno v krajših črticah, je bil izbran za Nobelovega nagrajenca za literaturo za leto 1972. V svojih večjih delih „Niti besede ni rekel“, „Hiša brez gospodarja“ (1954), „Biljard ob poldesetih“ (1961), „Dogodivščine in zgodbe“ (1964), „Mnenja nekega Pavlihe“ (1965), „Skupinska slika z damo“ (1971) opisuje Böll materialno, socialno in duhovno stanje povojne Nemčije. Bistvena oznaka tega stanja je nered. V romanu „Hiša brez gospodarja“ zajema npr. eno najbolj perečih vprašanj, ki so trla Nemčijo in Evropo: dom, kjer so ostale same vdove in otroci – dom brez družinskega poglavarja, ki bi ustvaril red, mir in varnost. Kot napreden katoličan zajema Böll v svojih delih okoliščine in osebe na način, ki razgaljuje in osvetljuje predvsem duhovno problematiko povojnega človeka, trdo biča tisto vero, ki je prešla v navado, religijo, ki je otrdela v egoizmu in brezosebnem, ter družbo, ki išče življenjski smisel samo v potrošništvu. Böll je kompromitiran pisatelj, človeško in eksistenčno zavzet – ideja, ki prevladuje v njegovih stvaritvah, je ta: nič ni večjega in vrednejšega kot življenje posameznega, konkretnega človeka. Tudi ve, da je danes na pohodu mlada generacija, ki je usmerjena proti preživelim avtoritetam in ki zahteva brezkompromisno, svobodno iskanje resnice.

V vrsti sodobnih nemških pisateljev (Herbert Heckmann, Herbert Eisenreich, Ilse Aich, Günter Grass, H. G. Adler) je Heinrich Böll zanimiv kot antipod Petra Weissa, tako glede stila, kot glede ideološke usmerjenosti. Katoličan Böll je izrazil nasprotnik nacizma in drugih totalitarizmov; razvil je ostro kritiko potrošniške družbene strukture, znal si je pridobiti široko publiko tako na zahodu kot na vzhodu. Weiss, pripovednik in dramatik Brechtove smeri, se je postavil predvsem na stran družbenega protesta z izrazito marksistično in surrealistično tendenco. Zadnje važne delo Petra Weissa je „Diskurz o Vietnamu“; kot Böll, ki je aktiven pristaš Willija Brandta, se tudi Weiss vedno bolj približuje konkretnemu političnemu angažiranju, vendar pa je Böll radikalen nasprotnik vseh totalitarizmov, kakor tudi tiste lažne demokratske družbe, ki živi samo za svoje dobičarske interese. Takole piše: „Pred sto in nekaj leti so v Združenih državah osvobodili črnce, jih spustili na svobodo – kako svobodni, kako osvobojeni so po sto in nekaj letih, ni treba, da bi vam pojasnjeval. Črnci so bili izpuščeni v dobičarsko družbo, na katero niso bili pripravljani, ki jih ni sprejela in jim ni dovoljevala, da bi tudi oni imeli dobiček. Po postavi so svobodni, vendar kakšna je zakonitost te svobode, je lahko ugotoviti ob današnjem položaju črncev.“

Če bi šli v okolici Kölna proti Müngensdorfu, se prepeljali preko majhnega, a gostega gozdiča, našli cesto Belvedere in se po prijaznih navedbah okoliških domačinov ustavili pred srednjeveliko, nekoliko zloveščo stavbo, potokli po težkih durih, bi morda prišel odpirat visok, svetloas človek, blizu petinpetdesetih, čigar obraz bi nas spominjal na Charlesa Laughtona. To je HEINRICH BÖLL – tu živi in dela ta progresistični katoliški pisatelj, vojak iz druge svetovne vojne, trikrat ranjen, nekdanji prodajalec knjig in zdajšnji predsednik nemškega Penkluba.

Böll ljubi sproščenost in neformalnost; rad govori o temah Amerike, občuduje predkolumbske kulture. Zanimiva je tema, ki jo razvije o vlogi in mestu pisatelja v današnjem svetu: „Pisatelj bi danes ne smel sprejemati prednosti, ki se mu ponujajo kjerkoli – v socialističnih ureditvah ali v buržoaznih, kapitalističnih deželah. Ne bi se smel počutiti

kot izstopajoča osebnost, ampak bi se moral solidarizirati z vsemi nepriviligiranimi tega sveta.“

V MISLIH sem v pisateljem stanovanju, ki je skrbno urejeno, kjer prevladuje tiista nemška domačnost, ki mi je v tem trenutku bližja od ameriške domačnosti. Böll je mojster kratkih črtic – v popoldanskem miru, medtem ko je zunaj pozna, deževna jesen, poslušam, kako pripoveduje tole zgodbo o sebi in svojih:

NISEM sovražnik živali – nasprotno, ugajajo mi in zvečer segam rad z roko v kocinast kožuh psa, medtem ko se mačka namesti v mojem naročju. Rad gledam otroke, kadar dajejo jesti želvi v kotu sobe in vzljubil sem celo majhnega povodnega konja, ki prebiva v naši kopalnici; zajčki se gibljejo prosto po vsej hiši in me že lep čas ne spravljajo več v nevoljo. Navajen sem tudi nepričakovanih obiskov, ko se vrnem zvečer domov: piščanček s svojim žalostnim pivkanjem ali pes brez gospodarja, ki ga je žena sprejela pod streho. Reči moram, da je moja žena zelo dobrosrčna in nezmožna odbiti od hiše človeka in žival. Tako daleč je prišlo, da najini otroci pristavljajo v večerni molitvi: „Oče, pošlji nam beračev in živali.“

Resnejše pri moji ženi je njena popolna nemoč upirati se potnikom in potujočim prodajalcem. Pri nas se kopičijo nepotrebni predmeti: vseh vrst mila, britevca, krtačke, sukanec in kajvmešekaj. V predalih najdem vznemirjive papirje: kupne pogodbe, dokumente zavarovalnih družb in podobno. Moji sinovi so zavarovani za uspeh v šoli in za vse vrste nezgod. Žal pa jih ni mogoče hraniti z motvozom, z milom in s papirji, odveč je reči, da so brivska rezilca užitna samo v gotovih primerih in redkim strokovnjakom. Razumljivo je torej, da se sem in tja razburim, čeprav sem na splošno miren človek.

Večkrat odkrijem, kako me zavistno opazujejo zajčki, ko glojejo svoje korenje udobno pod mizo, a neumni pogled povodnega konja, ki kopiči blato v kopalnici, me izzove, da mu pokažem jezik. Zelva stoično žveči svojo solato in nima pojma, kakšne skrbi me tarejo. Toži se mi po skodelici dišeče kave, po tobaku, kruhu in jajcu in po tako prijetnem občutku, ki ga daje alkoholna pijača nam, preobteženim od dnevnih skrbi. V takih trenutkih je moja edina tolažba pes Ballo – lačen zeha prav tako kot jaz. Reči moram, da če k vsemu temu prištejem še nepričakovane obiske bradatih in neobritih potnikov, ki jih je vedno dovolj, in mater z dojenčki, ki jih moja žena hrani s toplim mlekom, se samo z velikim trudom obvladam in zadržim – mir je pravzaprav edino moje, kar imam.

So dnevi, ko se mi poci di slina že ob pogledu na krompir v obliach. Zardel priznam, da že lep čas naša kuhinja ne zasluži več tega imena. Obdani od obiskov, živali in tujcev, si le sem in tja privoščim kak improviziran prigrizek.

Na srečo in za lep čas ne more moja žena kupovati nepotrebni stvari in to iz preprostega razloga, ker nimamo več denarja. Moja plača je zarubljena za nedoločen čas, tako da sem primoran iti zvečer v oddaljena predmestja in prodajati pozno v noč mlo in gumbe po nizki ceni. Čeprav imamo doma nekaj kil dišečega mila, tisoče rezile za britje in vse vrste gumbov, je naš položaj resen.

Okoli polnoči pridem truden domov in zberem denar po žepih. Sprejmejo me otroci in žena in moje živali. Navadno jim prinesem kruha, jabolk, slanine, kave in krompirja, ki ga zelo cenijo otroci in živali. Tako se v poznih urah zberemo k mizi – živali zadovoljne, otroci nasmejani in žena srečna.

Pri takih priložnostih mi žena včasih zaupa, da ima v shrambi še kakega gosta. Predstavijo mi ga potem, ko si z dobro večerjo umirim živce. Navadno pridejo boječji, neobriti tujci, prisedejo k mizi in si v

trenutnem zadovoljstvu manejo rokek; ali ženske, ki se namestijo na klop, stiskajoč se z mojimi otroki. Žena pogreje mleko za dojenčke, ki vekajo. Tako neka-ko je prišel v hišo tudi majhen dromedar. „Ali ni božanski?“ me je vprašala žena. Obvezno sem odgo-ovoril, da je, medtem pa sem vznemirjen opazoval ne-utrudno prežvekanje te sivorjave živali, ki nas je gledala s svojimi temnimi očmi. Na srečo je ostal dromedar pri nas samo en teden in moji opravi so šli tisti teden dobro. Kvalitetnost mojih predmetov je postala znana in tudi nizke cene, tako da mi je včasih uspelo prodati vezalke za čevlje in zobne ščetke – predmete, po katerih ni več povpraševanja. A živeli smo v nekakšnem namišljenem gospodarskem uspehu; moja žena, povsem nevedna v finančnih za-devah, je neutrudno ponavljala, da se naše stanje znatno zboljšuje, jaz pa sem nasprotno videl, da se zaloge mila in brivskih rezile manjšajo, skladišče sukanca in krtačk pa je bilo že skoraj prazno.

Prav v tistem času, ko bi tako potreboval moralno podporo, se je zgodilo nekaj nenavadaega. Neko noč, ko smo bili vsi mirno zbrani, smo nenadoma začutili, kako se je hiša stresla kot v potresu. Slike so zaple-sale, miza se je zibala in pečene klobase so se iz mo-jeja krožnika strkljale na tla. Ko sem prestrašen hotel poiskati vzrok temu, sem opazil zadržan smeh na obrazih otrok. „Kaj vraga se tu dogaja?“ sem za-kričal in prvokrat v življenju, polnem razburjenj, sem se zavedel, da se nisem mogel zadržati mirno. S tresočim glasom mi je odgovorila žena: „Ampak Walter, to je le Wollo!“ In je planila v jok. Njene solze so me razorežile – saj mi je dala sedem otrok. „Kdo je Wollo?“ sem vprašal ves utrujen. Prav te-daj se je hiša znova stresla. „Wollo je slon, ki ga imamo v kleti,“ mi je pojasnila najmlajša hčerka. Moja zmeda je naraščala. Dozdaj je bil dromedar največja žival, ki smo jo sprejeli pod streho – slon se mi je zdel že preveč.

Žena in otroci, ki niso kazali niti najmanjše zmede-nosti, so mi pojasnili nekaj o lastniku živali, o gospo-darju cirkusa, ki je prišel na boben. Zaradi tega, se pravi, iz varnostnih razlogov naj bi slon ostal v naši kleti. Spustili so ga tja brez težave po drsalnici za otroke, ki smo jo uporabljali tudi za spuščanje vreč s premogom v klet. „Zelo inteligentna žival je – zvije se kot žoga,“ je prekinil najstarejši sin. Vdal sem se v prisotnost Wolla in vsi so me ob velikem veselju peljali v klet. Wollo ni bil posebno velik, počasi je pahljal z ogromini ušesi in videlo se je, da se dobro počuti med nami, posebno še ob velikem svežnju sena pred seboj. „Ali ni ljubeč?“ je vzkliknila žena. Nisem odgovoril – izraz ljubeč se mi ni zdel prav zadet. Moja skromna navdušenost je družino razočarala in ko smo šli iz kleti, je pripomnila žena: „Kako si krut. Ali hočeš, da gre na dražbo?“ „Kaj mi mar dražba in krutost – ali veš, da ni dovoljeno skrivati dele aktiva, ki pride na dražbo?“ „To me nič ne briga; vem samo, da se živali ne sme ničesar zgoditi.“

Opolnoči nas je zbudil lastnik cirkusa – boječ človek črnih las, vprašujoč, če ne bi imeli prostora še za

eno žival. „To je zadnje, kar mi je ostalo. Samo za eno noč. Kako je slonu?“ „Dobro,“ je odgovorila žena, „skrbi me nekoliko njegova prebava.“ „Bo že minilo,“ je dejal lastnik; „to je sprememba... te živali so tako občutljive. Torej... ali morete vzeti za to noč še mačko?“ Medtem ko me je vprašujoče gledal, sem začutil sunek s komolcem. „Ne bodi krut,“ je dejala žena. „Krut?“ sem odvrnil. „Ne, krut nisem; zaradi mene pripeljite mačko v kuhinjo.“ Vse sem prepustil ženi in odšel nazaj v posteljo. Ko je prišla tudi ona, se mi je zdela bleda in nekoli-ko drgetajoča. „Ali te zebe?“ sem jo vprašal. „Utru-ženost je,“ je odvrnila in me čudno pogledala. Spali smo mirno, čeprav se je meni kar naprej prikazoval ženin čudni pogled. Tisto jutro sem se zbudil zgodaj. Sklenil sem se obriti, ko sem nenadoma opazil v kuhinji pod mizo leva. Mirno je spal in počasi premi-kal rep sem in tja, ko da bi se kdo poigral z lahko žogo. Namilil sem si obraz in pazil, da ne bi s čim zaropotal, vendar ko sem okrenil glavo proti desni, da bi se obril po levem licu, sem videl, kako me je lev gledal z odprtimi očmi. „Res so kakor mačke,“ sem si dejal potihoma. Ne vem, kaj si je mislil v tistem trenutku lev; pozorno me je gledal, medtem ko sem se jaz bril, ne da bi se pri vsem tem urezal. Priznati moram, da ni kar tako briti se v prisotnosti leva. Nimaam dostikušenj z divjimi živalmi, zato sem tudi jaz leva samo gledal, nato si obrisal obraz in se umaknil v spalnico. Žena je bila že zbujena in mi je hotela nekaj reči, pa sem jo prekinil: „Kaj bi govorila!“ Ko pa je začela jokati, sem jo pobožal in dejal: „Ne boš rekla, da to ni nenavado.“ „Ali mi lahko poveš, kaj ni nenavado?“ Nisem ji vedel kaj odgovoriti.

Medtem so se zbudili zajčki, otroci so zaropotali v kopalnici in povodni konj se je tudi že oglašal. Bello se je pretegoval in samo želva je še spala – pravza-prav jo vidim malokdaj budno. Zbral sem zajčke in jih nakrmil v njihovih zabojih. Povolali so leva in on je povohal njih. Otroci, navajeni živeti med žival-hi, so bili tudi že v kuhinji. Rekel bi, da se je lev smejal. Eden mojih sinov je predlagal, da bi ga imenovali Bombilus.

Nekaj dni zatem so odpeljali slona in leva. Priznam, da nisem čutil ničesar, ko je odhajal slon, zdel se mi je celo smešna žival; nasprotno pa me je prevzel veličastnost leva. Zelo mi je bilo žal, ko sem videl odhajati Bombilusa – navadil sem se nanj. V resnici je bil edina žival, ki mi je vzbujala simpatijo. Nje-geva potrepljivost z otroki je bila neverjetna in postal je neločljiv prijatelj zajčkov. Jedel je kloba-se, ki so pravzaprav le navidezen mesni produkt.

Če sem odsotnost Bombilusa občutil, mi je bila odsot-nost Wolla v olajšanje. To sem omenil ženi, ko sva opazovala prevoz živali. „Res, krut si,“ je vzklikni-la. „Se ti zdi?“ „Včasih gotovo.“ Ne vem, a zdi se mi, da ni imela prav.

zapis o heinrichu böllu in slovenski prevod njegove črtice je oskrbel

FRANCE PAPEŽ

KULTURNI VEČERI, KI SO BILI...

da mu bo konvencionalno kurivo (premog, plin, petrolej) skoraj pošlo, ker vedno bolj sahne, se je tehnika lotila iskanja novega kuriva za pogonsko silo, ki je za človekova opravila življenjska nužnost. Pridobivanje kuriva iz radio-aktivnih prvin kot so uran, torij, plutonij v zadostni meri to teženje izpolnjuje. Velikanski učinek, ki ga povzročijo de-litev jedrnih prvin v posameznih omenjenih osnovnih prvi-nah, je neznansko večji, kot pa učinek pri uporabi kon-vencionalnih kuriv. Da iz kinetične energije, ki se rodi z neutronskim bombardiranjem enega radioaktivnega elemen-ta, dobimo mehanično energijo, ki nam je potrebna kot gorivo in kurivo, so nam potrebne izredne varnostne naprave, kajti produkcija jedrne sile je nužno podvržena smrtonosnemu sevanju. Zato se v elektrarnah za jedrno energijo potencialna energija spreminja najprej v toplotno, (reaktor), ta v kinetično (para), ta pa spet v mehanično

(turbina), ki slednjič sproži električno pogonsko silo (ge-nerator).

Svoja teoretična izvajanja je inženir Povše bogato ilustriral z diapozitivi z načrti nove argentinske elektrarne na jedrni pogon, s prikazom posameznih poslopij in strojev tega velikanskega kompleksa, ki bo prva elektrarna te vrste v Argentini.

Predavatelj je pokazal zares veliko teoretično znanje v svo-ji stroki in praktično sožitje za gradnjo. Težavno snov je podajal v slovenščini, iščoč pri tem španskemu izrazu odgovarjajočo slovensko inačico, kar ni lahko delo za teh-nika, ki ima pri svojem poslu opraviti izključno le s špan-ščino, nemščino in angleščino. Še dvakrat težko pa, ker je bilo tudi njegovo šolanje v Argentini izključno špansko. Toliko bolj smo pozdravili prizadevnost tega slovensko-argentinskega inženirja, ki naj je, tudi kar slovenski jezik zadene, zgled mladi ameriški slovenski generaciji.

Iz slovenske kulturne akcije

koliko publiciramo in kako plačujemo?

LETO gre h koncu. V naslednji, decembrski številki Glasa bomo morali že najaviti, kaj bo z novim letnikom naših publikacij.

A prej pogledjmo, kaj je s tem, ki gre h kraju!

GLAS izhaja vsak mesec, kot je bilo oznanjeno.

MEDDOBJE se je predstavilo s svojim 3. zvezkom. Za tisk je pripravljen še zadnji – 4. zvezek 12. letnika.

Še pred koncem leta bo po možnosti izšla v zadnjem Glasu najavljena knjiga spominov ravnatelja Ivana Dolenca MOJA RAST, ki je v tisku. Kot smo bili ob naznanilu za letošnji letnik najavili, je naročnina za publikacije, ki smo jo razpisali, vsebovala le 12 številčk GLASA in 4 zvezke MEDDOBJA. Knjiga, ki je v tisku, bo v prodaji posebej, čeprav jo štejemo med redne izdaje naših publikacij.

Ob teh zaznavah ne presojamo kvalitete naših publikacij v letu 1972; ugotavljamo le pozitivno dejstvo, da publikacije izhajajo v napovedanem obsegu in obliki.

Pri publiciranju listov, revij in knjig je prav gotovo čez vse nujno, da je urednikom v Slovenski kulturni akciji na voljo primerno publicistično gradivo. Vse kaže, da je bilo v tem pogledu v letu, ki gre h kraju, primerne gradiva za objavo zadosti. To je razveseljivo.

DRUGA plat izdajanja naših publikacij pa je vprašanje gmotnih zmogljivosti: tudi ta plat je važna, četudi ne najvažnejša. Recimo, da bi bilo denarja na pretek, pa bi vendar ne mogli ničesar publicirati, če bi ne imeli primerne gradiva. Dočim do zdaj glede literarnega gradiva vsa leta življenja Slovenske kulturne akcije zlepa nismo bili v zadregi, je bilo pa gmotno vprašanje našega publiciranja vedno bolj ali manj pereče. Visoko stremeeče kulturne ustanove se še v matični Sloveniji ne morejo vzdrževati le z naročnino ali udnino, saj visoka kulturna dejavnost ne more računati na množični odziv; še posebno ne pri številčno majhnih narodih, ki morajo, kot Slovenci, svoje visoke kulturne ustanove, tudi založbe, vzdrževati iz skupnih virov naj državne ali pa zasebne denarne podpore.

Slovenska kulturna akcija si ne dela utvar, da bi se njena GLAS in MEDDOBJE vzdrževala zgolj z naročnino! Ko je povabila k naročnini za pričujoči knjižni letnik, je računala, da se bo med vsemi rojaki po svetu na GLAS naročilo in ga plačalo kakšnih 400 naročnikov, na MEDDOBJE pa 300; ta naročnina bi dala vsoto nekako tri milijone in pol v argentinski valuti. S tem denarjem bi lahko plačali tiskarske stroške in poštino; vzdrževanje upravne pisarne z lokalom in plačano upravniško močjo bi nas stalo poldrugi milijon, kar naj bi bili krili s podporno članarino, z darovi uvidevnih rojakov in s pribitkom prodaje iz naše knjižne zaloge. Našim književnikom in drugim ustvarjalcem, kot tudi urednikom nismo ne namenili ne dali niti najmanjšega honorarja, ne za njihove stvaritve, ne za njihovo uredniško delo. Ob njihovi velikodušnosti bi z naročnino in z gmotno podporo prijateljev Kulturna akcija denarno lahko vzdržala kljub malenkostnemu številu naročnikov, ki pa morajo v vsakem primeru biti stalni in solidni temelj kritja naših izdatkov.

VPRAŠUJEMO SE: koliko rojakov je zares naročilo GLAS in MEDDOBJE; in pa: s koliko naročniki smemo računati, upoštevajoči tudi vse one, ki do zdaj naročnine niso odpovedali.

Za MEDDOBJE in GLAS štejemo v Argentini skupno okrog 140 plačujočih naročnikov, v vsem ostalem zdomstvu in zamejstvu pa okrog 150. Skupno tedaj okrog 290 naročnikov. Samo GLAS je pa naročilo okrog 50 rojakov.

Naši upi ob razpisu letnika 1972, ko smo računali na 300 plačujočih naročnikov MEDDOBJA in GLASA skupaj, zraven tega pa še posebej na 100 naročnikov GLASA – so bili dokaj optimistični, posebno pri GLASU.

Tudi vprašanje plačevanja naročnine ni rožnato. Doslej niti polovica naročnikov ni poravnala svojih obveznosti, kar prav zanesljivo predstavlja občutno poslabšanje gmotnega

stanja naše ustanove: kajti ob neplačevanju sprotne obveznosti se nam večajo dolgovi, pa tudi obresti. Vsako odlašanje plačevanja naročnine je v škodo Slovenski kulturni akciji.

PRI PRORAČUNU pred začetkom letnika smo upoštevali tudi podporno članarino onih, ki s stalno letno denarno podporo žele kot podporni člani sodelovati pri gmotnem vzdrževanju ustanove. Če bi merili zavzetost slovenskega zdomstva za krščansko usmerjenost kulture po številu naših podpornih članov, bi bila vsota tega merjenja dokaj neprijetna; letni prispevek podpornih članov je bil za 1972 določen na 100 novih (10.000 starih) argentinskih pesov ali 20 dolarjev. Če pa priznamo, da smo do novembra letos za podporno članarino prejeli manj kot 1000 novih (100.000 starih) pesov, pač vsak lahko uvidi, da se s podporno članarino ni doslej odzvalo niti deset posameznikov.

Res je, da se mnogi rojaki od časa do časa oglasijo z neobljubljenimi darovi. Takšnih je bilo letos v Argentini okrog 20, iz inozemstva pa čez 40; če že ne žele ali ne morejo biti podporni člani, so pa takšni darovalci vsekakor podporniki Slovenske kulturne akcije.

Če je naročnikov MEDDOBJA samo 300, GLASA pa samo 400, je vprašanje: ali res tiskamo samo takšno omejeno naklado obeh publikacij – ko hkrati upoštevamo, da pri vsaki nakladi naslednji izvod lista ali revije ali knjige komaj za 10 odstotkov presežejo stroške osnovne naklade?

MEDDOBJA dejansko tiskamo 500 izvodov; GLASA pa 900 izvodov.

Zakaj tako večamo našo naklado in čemu naj služijo ti neplačani izvodi?

MEDDOBJE pošiljamo prvič vsem naročnikom; pošiljamo pa ga tudi vsem številnim slovenskim revijam, periodikom in listom ter knjižnicam in založbam, tudi nekaterim drugojezičnim, v zdomstvu, v zamejstvu in tudi – v matično Slovenijo! Tudi piscem-sodelavcem gre, ker jim že ne moremo plačati honorarja, vsaj po en izvod revije, kjer je bil njihov prispevek tiskan, naj so njeni naročniki ali ne. Prav gotovo pa je nujno, da določeno naklado revije hranimo za bodoče čase in bodoče možnosti, saj spada in bo prav gotovo prej ali slej prišla v sleherno slovensko javno knjižnico, tudi v domovini. Zaloga vseh letnikov Meddobja je posebna dragocenost našega kulturnega skladišča.

GLAS prav tako pošiljamo različnim listom in knjižnicam, pa tudi vsem, ki, čeprav niso naročniki, kdaj kaj darujejo za Slovensko kulturno akcijo in za njene publikacije; pošiljamo ga tudi vsem slovenskim središčem v svetu – po nekaj izvodov; poverjenikom SKA; slednjic pa tudi vsem tistim, o katerih upamo, da so naši prijatelji in da bodo ob prvi priložnosti naše publikacije naročili ali jih tudi drugače gmotno podprli.

ZAKAJ nadlegujemo bralce s tem pregledom našega naročniškega kadra in naših gmotnih problemov?

Najprej zato, da svoje prijatelje informiramo. Mnogi ste srčno zavzeti za delo in poslanstvo Slovenske kulturne akcije in čutite z njo, pa ste v skrbeh, kako shajamo in kako upamo shajati.

Drugim spet gre to poročilo kot izraz priznanja za njihovo sodelovanje: bodisi literarnim sodelavcem, bodisi naročnikom, ki ste pohiteli s plačilom naročnine, bodisi tudi dobrotnikom, ki ste z darovi priskočili na pomoč.

Posebej pa je to poročilo namenjeno tudi vsem vam, ki še nameravate naročnino poravnati, ali pa se kot podporni člani, dobrotniki, morda celo kot meceni z gmotnim prispevkom oglasiti: naj vam je to v vzpodbudo in povabilo, da to čimprej storite!

VSAKO vplačilo je predragoceno! Privoščite ga nam in slovenski skupnosti, zaradi katere obstajamo in se borimo! Z združenimi močmi ohranjajmo slovenske kulturne vrednote na čim višji ravni!

Prve letošnje slovenske jesenske dni je v Ljubljani umrl, zadet od možganske kapi, pesnik CENE VIPOTNIK. Bil je, kot je zapisal zamejski tednik Novi list, „ena najkvalitetnejših in najbolj reprezentativnih osebnosti sodobne slovenke poezije“. Prijatelj iz Trsta nam je v prepisu poslal eno zadnjih Vipotnikovih pesmi, ki jo je objavilo ljubljansko Delo, in pripisal zraven: „Samo eno je potrebno. Da umetnosti zmore kaj takega, sem doživel danes, ko sem v ljubljanskem Delu prebral tvoj sonet pesnika Cene Vipotnika, ki so ga pokopali te dni. Eliten intelektualec in zlahka človek, ki sem ga osebno bolj malo poznal, a vendar dovolj, da sem občudoval v njem enega največjih pesnikov, kar jih danes zmore slovenski genij. V njegov spomin Vam pretipkam ta sonet, ki je v bistvu pretresljiva molitev, tem pomenljivejša, ker jo je napisal brat bivšega političnega komisarja in danes predsednika SZDL Slovenije.“ V pesnikovo opombo sonet ponovno odkrijemo.

cene vipotnik, hotel si, mojster

Hotel si, Mojster, zmerom plodoviti,
naj se zasveti moja medla glina:
odprla se je v srcu plaha lina
in jel sem, kar greni, kar godi, piti.

Če hrepenenje bi kot jagned gnalo,
bi v vejah večne zvezde šelestele,
a sile zemlje so mi sanje vzele,
telo je ranam bridki prostor dalo.

Odkar sem tu, me trda beda biča,
le duh, neranjen, sega za lepoto,
(sledjo to milo tvojega odseva):

oprhki njeni mi žare v samoto,
kroté tešljivo veletake gneva,
ko devlješ mojstrsko me v nič iz nič.

dogajanja

letošnji repentabor

Slovenska tržaška revija MLADIKA je v letošnji dvojni 6-7 številki glosirala eno najvažnejših kulturno-prosvetnih dogajanj v slovenskem primorskem zamejstvu: vsakoletni kulturno-prosvetni shod na Repentabru nad Trstom. Pod naslovom „S Tabora na študijske dni“ piše uvodničar:

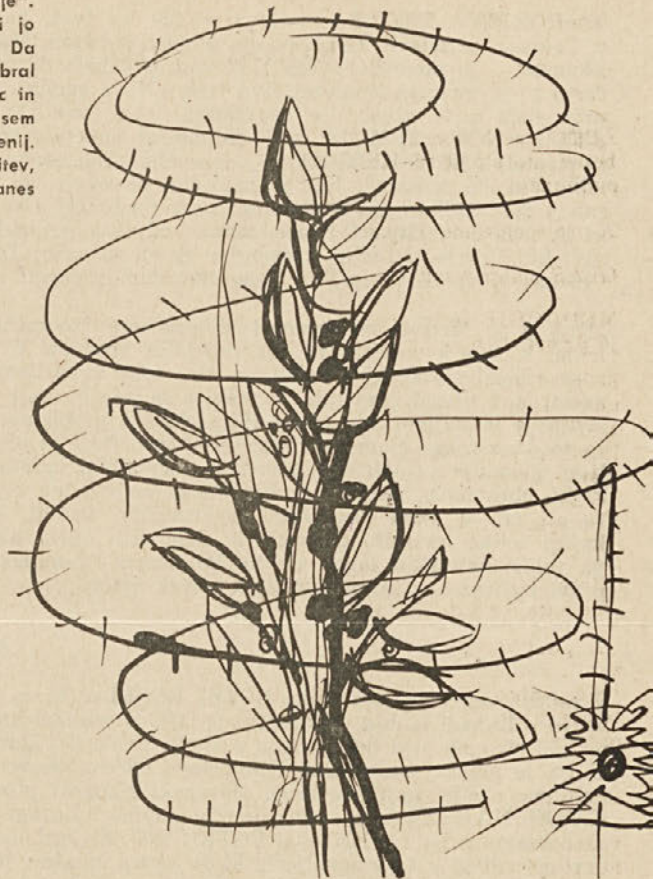
TABOR na Repentabru ostaja s svojo zgodovino in značjem še vedno množična ljudska prireditev Slovenske prosvete od njenega začetka do danes. V štiriindvajsetih letih je ljudem prirastel k srcu in Repentabor je postal vsako poletje nepogrešljivo srečanje. Veličastna je zgodovina repentina borskih prireditev, posebno iz zgodnje povojne dobe, ko je pomenil tabor simbol svobode in hrepenenja nešteti. V zvestobi slovenskemu izročilu je v spreminjajočih se razmerah taborska misel vedno osvajala in pritegovala k sebi množice.

Mirno lahko zapišemo, da je slovenski tabor na Repentabru ena izmed redkih čisto slovenskih prosvetnih manifestacij na Tržaškem, ki išče vsako leto prikladnejši in odgovarjajoči izraz narodnega kulturnega življenja naših ljudi. Tabor pa želi tudi vsako leto potrditi vero v moč narodnega življenja zamejskih Slovencev, v moč, ki je ne bo mogel nihče streči, če bodo le oni sami z vso voljo in močjo hoteli živeti.

MLADIKA, tržaška slovenska revija, katere glavni urednik je naš redni član prof. Jože Peterlin, je v dvojni 6-7 letošnji številki v celoti ponatisnila razmišljanje Nikolaja Jeločnika ob krstni predstavi Alojza Rebule drame Pilatova žena v Buenos Airesu, ki ga je bil v julijski številki letos objavil GLAS SKA.

SOCIALIZEM tudi ne sme kar naprej govoriti o sovraštvi, kajti družbenega življenja ne moreš graditi na sovraštvi. Če nekdo iz leta v leto izgoreva v sovraštvi, ne more nekega lepega dne reči: Dovolj! Od danes ne sovražim več, ampak samo še ljubim. Ne, ostal bo poln sovraštva in našel bo koga še bližje, da ga bo sovražil.

Aleksander Solženicin

BARA REMEC, ilustracija v Kosovi pesniški zbirki Ljubezen in smrt

Letošnji tabor je bil tak dokaz: Kanalska dolina, o kateri so mnogi mislili, da ne živi več, je pela tako lepo in tako pristrčno, da je občudovala melodijo in voljo starejših in mlajših pevcev množica, ki za to melodijo izpod Višarj ni vedela. (Kroničar misli izredno uspešni koncert pevskega zbora iz Kanalske doline „Višarski zvon“. – Op. ur.)

Tridesetorica igravcev Slovenskega odra pa je odigrala in prepela pesem v igri kot popotni satir o sreči in veselju, žalosti in boleti, pa o veri in upanju slovenskih ljudi. (Tu gre za odlično uprizoritev Slovenskega satira, ki ga je napisal gledališčnik prof. Mirko Mahnič, režiral in upodobil pa na prostem naš redni član prof. Jože Peterlin. – Op. ur.) Tudi letošnji tabor je bil tako nova pesem in nova povezava nas vseh, ki živimo najbolj na zapadu. Ne dvomimo, da so izraz naše sreče in bolečine čuli vsi Slovenci.

Medtem ko beležimo uspeh letošnjega tabora na Repentabru, mislimo že na študijske dneve v Dragi, ki jih pripravlja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Po dosedanjih uspešnih srečanjih ne dvomimo, da bo tudi letošnja „Draga“ pritegnila lepo število slovenskih izobražencev od blizu in daleč ter jih povezala med seboj.

P.S.: O tem pomembnem srečanju slovenskih izobražencev na pragu domovine, bomo obširno poročali v decembrskem Glasu. – Urednik.

o nas pišejo

Tržaško-goriški tednik NOVI LIST je pa 24. avgusta letos obširno poročal o uprizoritvi omenjene drame v okviru Kulturne akcije.

O isti predstavi je prinesel poročilo v letošnji 8. številki tudi list NAŠA LUČ, „mesečnik za Slovence na tujem“, ki izhaja v Celovcu.

PRAVI kot krivi prerok obtožujeta krivico in greh, a s temeljno razliko: pravi prerok, po navdihu božjem, izkazuje evangeljsko pametnost; krivi prerok, včasih nasilen in neodgovoren, opušča, vsaj v praksi, evangeljskega duha. To, čemur pravi „dolžnost po vesti“, se zelo lahko spridi v nevaren subjektivizem...

P. P. Arrupe

MOHORJEVA DRUŽBA v Celju - 120 let teče, kar je v Celovcu ustanovil Društvo sv. Mohorja Anton Martin Slomšek - je obnovila svojo Duhovno knjižnico. V novih časih jo je nazvala Studenci žive vode (Nova serija). Kot prvo delo nove zbirke je septembra letos izšla knjiga SMER - NOVA ZEMLJA, ki jo je napisal slovenski tržaški pisatelj ALOJZ REBULA in jo posvetil „žlahtnemu spominu Jakoba Sollarja“. Kot je zapisano na ovoju, je „pisatelj dal svoji knjigi podnaslov: Šest meditacij (Nekdo, ki je naša neizbežnost; Padeč, zaznan od vseh potresomerov; Sin človekov; Ladja, z mnogimi morji za sabo; Točka Omega; Nova Slovenija?).“ Prav tam tudi beremo:

„Knjiga je izvirna veroizpoved slovenskega izobraženca-laika, ki mu je krščanstvo ena najvišjih vrednot. V njej nam odlični slovenski pisatelj na nov, zelo prepričevalen način, kot literat, umetnik in mislec odgrinja svoje doživljanje in pojmovanje nekaterih teoloških problemov, ki so za današnjega človeka izredno zanimivi. Dasi je pisateljevo gledanje na nekatera temeljna dogmatska vprašanja, ki jih obravnava, morda nekoliko tradicionalno ter utegne ta ali oni v njem pogrešati ‚modernejših‘ razlag, je v knjigi toliko izvirnih, globokih in duhovitih misli, hkrati pa toliko estetskih lepote, da ne bo mogel iti mimo nje pravi izobraženec in razmišljaajoč človek sploh.“

SMER - NOVA ZEMLJA je toliko bolj dragocena knjiga, ker jo je napisal sodobni slovenski pisatelj, ki je že s svojimi leposlovnimi deli osvojil eno prvih mest v naši književnosti. Nobenega dvoma ni, da bo najnovejše Rebulovo delo zbudilo veliko pozornost in da ga bodo z veseljem jemali v roke vsi, ki jih zanimajo teološko-filozofska vprašanja sodobnega krščanstva. Knjiga je tehtna tudi zato, ker se pisatelj v njej znova loteva ene izmed svojih osnovnih tém, ki jih obravnava v svojih delih, to je usode našega naroda, vloge in pomena slovenstva v naših dneh.“

Ob predstavitvi najnovejše Rebulove knjige je zapisano tudi, da je „napisal že šest samostojnih knjig, ki so bile kmalu po izidu razprodane; v kratkem pa izide v Slovenskih večernicah Mohorjeve družbe v Celju njegov najnovejši roman Divji golob“.

ALOJZU REBULI, našemu prijatelju, sodelavcu in avtorju, ki nam je naklonil v nedavno uprizoritev svojo dramo Pilatova žena, ob rojstvu njegovega sedmega knjižnega otroka iz srca čestitamo. Vsem našim bralcem in prijateljem pa njegovo knjigo iz srca priporočimo v bogato in vredno branje.

Knjigo je umetniško zavzetno opremil akademski slikar Lucijan Bratuž.

n j

karel mauser, le eno je potrebno

V založbi verskega mesečnika BOŽJA BESEDA, ki za Slovence v Kanadi izhaja v Torontu, je izšel v posebni knjigi na 190 straneh prvi del romana o škofu Frideriku Baragi, ki ga je napisal redni član literarnega oddelka Slovenske kulturne akcije, najplodovitejši slovenski zdovski pisatelj KAREL MAUSER in mu vzdal ime po napisu v Baragovem škofovskem grbu LE ENO JE POTREBNO. Knjiga obsega prvi del trilogije, ki v nadaljevanjih še vedno izhaja v Božji besedi. Posebnost knjižne izdaje tega romana je tudi v tem, da je v knjigi osem poglavij, ki na široko popisujejo Baragovo plodno duhovniško delo na Slovenskem pred odhodom v ameriški misijon: teh poglavij v omenjenem mesečniku ni bilo. Kdor je pozorno sledil dosedanjemu Mauserjevemu pisanju tega romana, je prav zares presenečen nad izrednim pisateljevim preštudiranjem domačega in ameriškega okolja, ki je bilo delovni teritorij našega siovitiga rojaka in kulturnega delavca škofa Barage. Mauserjevo pisanje odlikuje tenek prisluh za duhovno plat Baragove svetniške rasti, izredno bogat in barvit jezik, svojski pisateljev slog, ki mu težko iščeš par v zdovski beletristiki, čez vse drugo pa iskrena zavzetost za zdavno slovensko prisotnost v velikem svetu, tokrat med samimi duhovnimi pionirji sodobne največje državne velesile na svetu - Združenih držav

ameriških. Ob tem zapisu, ki ni in tudi noče biti strokovna kritika, z velikim zadoščenjem opozorimo tudi na drugo pomembno vrednoto torontske knjižne izdaje Mauserjevega romana: knjigo krasi 22 risb akademskega kiparja, našega rednega člana FRANCETA GORŠETA, kar vrednost te izdaje ne le poveča, temveč ji daje tudi poseben čar in cenovno. Založbi pa je knjiga prav zares v odliko, saj je s tem, da jo je dala na svitlo, opravila veliko in vredno ne samo duhovno, marveč tudi kulturno delo.

V najavi za nakup Mauserjevega romana, ki je izšla v zadnjih številkah Božje besede (knjiga stane 2.50, v usnje vezana pa 3.50 kanadskih dolarjev in se naroča na 739 Brown's Line, Toronto 520, Ont, Kanada) je zapisano tudi tole: „Ker pisatelj v romanu povečuje enega največjih Slovencev, spada ta knjiga v vsako zavedno slovensko družino. Doslej še nihče ni toliko in na tako lep način pisal o Baragi kot Karel Mauser. Vsi dogodki, ki jih opisuje, imajo resnično zgodovinsko podlago.“ Te besede vsi, ki Mauserjev roman o Baragu z zadovoljem beremo, vneto podpisemo. Bralcem Glasa pa posebej priporočimo, da si postavijo tudi največjo knjigo našega plodnega člana Mauserja na svojo knjižno polico, pa na častno mesto!

n j

boris pangerc, amfora časa

V ZALOŽBI MLADIKA v Trstu je izšla pesniška zbirka mladega tržaškega pesnika BORISA PANGERCA „Amfora časa“. V drobni knjigi, ki obsega 59 strani, je zbranih 38 pesmi v prostem verzu, brez stalne razdelitve na kitice in s priložnostnimi, neiskanimi rimami. Pcezijo odlikuje notranji ritem, ki včasih spominja na narodno pesem. Pesmi v zbirki so lirčne, osebno občutene in uglašene na kraško in obmorsko pokrajino pesnikove domovine. Pesem „Na Krasu“ se glasi: „Onkraj borjača, / v razpokah, / ki kriče po vodi, / mineva / naše trdo kraško življenje. // Kras mre - / mrejo bresti, macesni / in vonj po senu. // Onkraj borjača, / v razpokah, / ki kriče po vodi - / trga človek / svojo senco / prek posute vrzle.“ Zelo lepa je tudi pesem „Nekoč na Krasu“ in naj mi bo oproščeno, če jo v tem kratkem zapisu tudi citiram: „Nekoč bom legel / tja kraj meje, / kjer tiho brstijo / kraške ograde. // Sinil bo dan, / minil bo večer, / a jaz bom ležal / pod reseliko / in se bom travi, / brestom in jasmínu / razdal. // Tam nad vrtačo, / pod belo grmado kamenja, / bo moje poslednje domovanje. / Prijetno bom počival / v naročju vetrov / in šumljava suhljad / mi bo odevala / trudno telo.“

BORIS PANGERC je bil rojen leta 1952 v Dolini pri Trstu, v kmečki družini. Letos poseča zadnji razred Znanstvenega liceja France Prešeren v Trstu. Pesmi in proza je objavljaval v Literarnih vajah, Mladiki, Novi Mladiki, Mostu ter v Prostoru in času, odkjer so izbrali njegovo pesem „Oktober“ za natis v nemškem prevodu. Pangercove pesmi so moderni zapisi intimnih doživetij, izpovedi in meditacij. Osnovno občutenje te poezije je resno in lirčno. Iz nje veje neko pozitivno občutenje do človeške eksistence, do resnice in do Boga. Zora Tavčar piše na ovitku: „Boris Pangerc se v času, ko se je na slovenskem Parnasu utaborila objestna škandalistika, predstavlja s toplim čustvovanjem, s pietetnim odnosom do usode in do zemlje ter z obrzdanom in kultivirano pesniško govorico. V času, ko je pesniško valuto zajela inflacija, nam pomenijo te kvalitete jamstvo, da se je oglašil avtentični umetniški glas.“

Zbirko je okusno ilustriral Walter Jerebica, ki je z izvirnimi risbami izrazil ubrano ravnovesje z lirčnostjo poezije. Slovenska kulturna akcija iz srca pozdravlja prvo pesniško zbirko mladega slovenskega zamejskega pesnika.

f. p.

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urednik Nikolaj Jeločnik, sourednika France Papež in Ladislav Lenček. Za podpisane članke odgovarja avtor. - Tiska Editorial Baraga SRL., Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Acción Cultural Eslovana), Valentín Debeljak, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

CORREO ARGENTINO Suc. 6 y 7 (B)	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 953701